

Küsimused/arvamused

Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu Kukruse aherainemäe ümberpaigutamiseks asukoha eelvaliku otsuse eelnõu kohta.

1.1. / lk 9

„Vastavalt planeerimisseaduse § 95 lõikele 8 on kohaliku omavalitsuse eriplaneering ehitusprojekti koostamise alus. 2016. aastal valmis Infragate Eesti AS ja IPT Projektijuhtimine OÜ poolt tööprojekt „Kukruse A-kategooria jäätmeoidla korrastamise ettevalmistava projekti koostamine“ (edaspidi tööprojekt). Kuigi tööprojektile oleks seega kõigi eelduste kohaselt pidanud eelnema eriplaneeringu koostamine, on sellise olulise ehitise asukoha määramisel asendamatul kohal tööprojekti koostamise raames tehtud uuringud, mis annavad vajaliku informatsiooni asukoha valiku tegemiseks eriplaneeringu koostamise esimeses etapis“ (lk 8)

„Kehtestatud eriplaneeringu alusel korrigeeritakse vajadusel tööprojekti, mille kooskõlastamise järgselt vajalike ametkondade poolt on võimalik taotleda kohalikult omavalitsuselt ehitusluba“. (lk 9)

Küsimused:

1. Millised on kriteeriumid, mille alusel otsustatakse, et tööprojekti on vajalik korrigeerida?
2. Kas korrigeeritud tööprojektile tehakse uus KMH?
3. Kuidas vastab kehtivale seadusandlusele antud olukord: on valmis tööprojekt, mille alusel koostatakse eriplaneering, ja seejärel hakatakse sellesama projekti alusel ehitama s.o. mäe ümber paigutama?

1.3/lk 11

„Kukruse aheraineladestule tingisid A-kategooria ohtlikkuse omistamise: vingugaasi (CO) olemasolu, mõõdetud aheraineladestu kõrged temperatuurid ning uute lõhede ja aktiivsete kuumenemiskollete laienemine, mis viitavad Kukruse aherainemäe põlemisele või poolkoksistumisele ning mistõttu pole välistatud alal ka suurema põlengu teke“

Küsimus 4. Kas praegu Kukruse mägi põleb jätkuvalt?

3.1. /lk 13, lk 14

„Alternatiiv 1 Ära veetakse vaid tugevalt põlevkiviõliproduktidega reostunud materjal (tööprojekti järgi on koguseks hinnatud ca 2000 m³), mis viiakse ohtlike jäätmete käitluskohta. Kogu ülejäänud materjal sorteeritakse ning ära veetakse materjal, mis arvestades ressursitõhususe ja ringmajanduse põhimõtteid ning majanduslikke kaalutusi on võimalik taaskasutada. Taaskasutusse mitte suunatav materjal ladestatakse peale jahtumist kihte tihendades õhutiheda aluskattega alale“

Võimaliku alternatiivi 3 kaalumisel ja sellest loobumisel esitati järgmised põhjendused

- „materjali vedamine kaugemale kui 10 km ei osutu majanduslikult otstarbekaks – pika vahemaa tõttu (ca 70 km) on kaevandamisjäätmete vedu Balti või Eesti elektrijaama O-hinna korral ebaotstarbekas;

- *jäätmeheidla korrastamise ettevalmistava projekti käigus ei ole õnnestunud praegustel tingimustel saavutada kokkuleppeid VKG AS ja riigi vahel jäätmete ladestamiseks Kohtla-Järve poolkoksiladestusalale;*
- *mäe energeetiliselt väärtusliku osa äravedamisel ja üleandmisel energiaettevõttele elektri/õli tootmiseks tuleb näha ette materjalidest proovide võtmine, mis on üsna kulukas;*
- *kuumutatud aheraine omadused ei ole ligilähedasedki kaevandatud lubjakiviga, mistõttu on ebaselged selle edasised kasutusvõimalused;*
- *materjalide (aheraine, põlevkivi) kohapealne fraktsioneerimine on väga keeruline, sest eeldab esmalt materjalide liigiti eristamist ja seejärel aherainest põlevkivi separeerimist. Keeruliseks probleemiks on kohapeal materjalide sorteerimine vastavalt reostusastmele, kuna reostunud materjali ei pruugi olla silma järgi lihtne eristada mittereostunud materjalist. Põlevkiviõliga reostunud põlevkivi võib põhjustada probleeme energiaplokkide katelde töös ning õliga reostunud aherainet ei tohi taaskasutada.“*

Küsimus 5. Eeltoodust lähtudes jääb arusaamatuks, miks alternatiivi 1 juures ei ole sarnaseid probleeme, kuigi tegevused on samad, ainult materjali mahud on erinevad. Järelikult on ohud ja probleemid sarnased, ainult nende kajastamine antud aruandes on „vastavalt eesmärgile, s.t alternatiiv 1 on parim“ Kas nii?

Arusaamatu on aruandes 0-alternatiivist loobumine viitega seadusandlusele.

Esitaksin vastuväiteid

Põhiseadus § 53. Igaüks on kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda.

Eesti põlevkivikaevanduste aherainepuistangud on põlenud ka varasemalt ja seda mitte üks kord ja lõpuks on põlemisprotsess lõppenud. Antud töös viidatakse iseeneslikule süttimisele ja suurõnnetuse ohule. Kes annab garantii, et alternatiivi 1 elluviimine ei põhjusta suurõnnetuse ohtu või mis veelgi hullem suurõnnetust. Tööprojekti kohaselt piltlikult laotatakse mäes olev materjal laiali enne kui hakatakse seda uude asukohta ladustama. Praegune mägi on turismiobjekt, millel on inimtekkeliselt alustatud ja looduse poolt jätkatud haljastus- mägi on roheline.

Küsimus 6. Kas mäe liigutamine ikka säästab elu- ja looduskeskkonda?

Küsimus 7: Kaua kulub aega ja kui palju raha, et uuel mäel oleks sarnane haljastustase kui enne tööde alustamist?

Alternatiivi 1 kohaselt kujundatakse mägi osaliselt uude asukohta, seega jätkuvalt Kukruse kaevanduse kaevanduskäikude kohale.

Küsimus 8. Kuidas välditakse mäe uues asukohas varinguoht kaevanduskäikudesse?

Küsimus 9. Palju kulub vett mäe sorteerimisel ja teisaldamisel? Kust see võetakse? Kuhu

juhatakse jääkainetega reostunud vesi ajal, kui kogumissüsteem on veel välja ehitamata

Küsimus 10. Millised on materjali veomarsruudid, kui täna puudub selgus, kuhu see viia? (vt eelmise keskkonnaministri vastuskiri „tegelik olukord selgub tööde tegemise käigus“)

Küsimus 11: Kes hüvitab kahjud kui peaks rakenduma lk 11 toodud olukord, aga hoopis vastupidisel juhul s.o. mäe „liigutamise käigus“ tekib suurõnnetus. Kuhu evakueeritakse kohalikud elanikud? Millised alternatiivid on liikluse ümbersuunamiseks Tallinna-Narva maanteelt ja Kohtla-Järve-Kukruse-Tammiku maanteelt nende teede osalise sulgemise korral?

Lõpetuseks.

Kui keskkonnaministri vastuskirja tsitaat puudutas materjali taaskasutamist, siis kokkuvõttes jääb kogu sellest protsessist mulje, et Kukruse aherainemägi (e. hirmutava terminiga A-kategooria jäätmeoidla) on vaja muuta keskkonnaohutuks, kuid kas see õnnestub ja millise hinnaga, see selgubki tööde tegemise käigus?

Lugupidamisega

digiallkirjastatud

Aare Lehtpuu
Kukruse küla elanik
52 19 050
aare.22@hotmail.ee

KOHTLA VALLAVALITSUS

Aare Lehtpuu
aare.22@hotmail.ee

Teie 15.08.2017
Meie 01.09.2017 nr 7-1.2/619-2

Vastus küsimustele/arvamustele KOV eriplaneeringu Kukruse aherainemäe ümberpaigutamiseks asukoha eelvaliku otsuse eelnõu kohta

Täname küsimuste ja ettepanekute esitamise eest kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu Kukruse aherainemäe ümberpaigutamiseks asukoha eelvaliku otsuse eelnõule ja keskkonnamõju strateegilise hindamise I etapi aruandele.

Vastame alljärgnevalt Teie poolt saadetud kirjas esitatud küsimustele punktide kaupa.

1. Koostatud tööprojekt peab olema vastavuses kehtestatud eriplaneeringuga. See puudutab nii korrastatava aherainemäe asukohta, korrastamisega seotud ehitiste, sealhulgas tehnovõrkude ja -rajatiste (nt settetiik) ning avalikule teele juurdepääsuteede asukohti, liikluskorraldust (sh parkimisalad), haljastust, heakorrastust ja muid teemasid, millega seotud põhimõtted lahendatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga tulenevalt planeerimisseaduses sätestatust. Keskkonnatingimusi tagavad nõuded tulenevad KSH aruandest, mis integreeritakse eriplaneeringusse ning mille vastavust tööprojekti tooduga tuleb jällegi hinnata ja vajalikud korrektuurid projekti vajadusel sisse viia.

2. Korrigeeritud tööprojektile KMH uuesti algatamise vajalikkuse üle otsustab keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt tegevusloa andja, kelleks on antud juhul kohalik omavalitsus. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lg (21) kohaselt peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas kavandataval tegevusel on oluline keskkonnamõju, kui KeHJS § 6 lõike 1 punktides 1–34¹ nimetatud tegevust või kätist muudetakse või ehitist laiendatakse. Teisisõnu – kui tööprojekti korrigeeritakse, siis kohalik omavalitsus peab andma eelhindangu, kas koostatud KMH-s on piisavalt teavet tegevusloa andmiseks. See sõltub suuresti sellest, kui suures ulatuses projekti muudetakse ja kas muudatustega kaasneb mõju on koostatud KMH raames hinnatud või mitte (KeHJS § 11 lg 6: Kui kavandatava tegevusega kaasneb eeldatavalt oluline keskkonnamõju, jätab otsustaja selle keskkonnamõju hindamise algatamata, kui eelhindangust selgub, et kavandatava tegevuse keskkonnamõju on juba keskkonnamõju hindamise või keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus asjakohaselt hinnatud ja otsustajal on tegevusloa andmiseks piisavalt teavet).

3. Vastavalt planeerimisseaduse § 95 lõikele 8 on kohaliku omavalitsuse eriplaneering ehitusprojekti koostamise alus, seega tõsi – projekti koostamisele oleks pidanud eelnema eriplaneeringu tegemine, kuid antud juhul on toimitud vastupidiselt. Koostatud tööprojekt ei ole eraldiseisvalt aluseks eriplaneeringu koostamisele, kuid toetab planeeringu koostamist. Ühtlasi on asendamatul kohal tööprojekti koostamise raames koostatud uuringud, mis on eriplaneeringu koostamisel oluliseks baasinformatsiooniks ning ilma milleta oleks olnud väga keeruline leida

korrastatavale Kukruse aherainemäele selline asukoht, mis täidaks korrastamise eesmäärke kõrgeimal tasemel. Kehtestatud eriplaneeringu alusel korregeeritakse ja täiendatakse vajadusel Kukruse aherainemäe korrastamise tööprojekti kuna viimane peab olema vastavuses eriplaneeringuga.

4. Maves AS poolt koostatud töö „Suletud, sh peremeheta jäätmeheidlate inventeerimisnimestiku koostamine“ II etapis koostati uuringud Kukruse aheraineladestu ohtlikkuse tuvastamiseks. Mäe A-kategooria ohtlikkuse omistamise tingis vingugaasi (CO) olemasolu, mõõdetud aheraineladestu kõrgeid temperatuure ning uute lõhede ja aktiivsete kuumenemiskollete laienemine, mis viitavad Kukruse aherainemäe põlemisele või poolkoksistumisele. Arvestades, et Kukruse aherainemägi on varasemalt kahel korral põlenud ja 5 aasta tagune uuring kinnitas, et mäes toimuvad endiselt põlemise/poolkoksistumise protsessid, pole alust kahelda, et sellised protsessid ei toimuks ka tänasel päeval. Mäe seisund ei ole stabiilne, pigem on täheldatud kuumenemiskollete laienemist. Aeg-ajalt immitseb mäe lõunapoolselt nõlvalt suitsu, mis viitab poolkoksistumise ja põlemise tagajärjel tekkivate gaaside eraldumisele. Tartu Ülikooli Geoloogia osakonna poolt 2015. aasta lõpus teostatud elektromeetriliste mõõtmiste aruande kohaselt või mäes täheldada vähemalt kahte lõhedesüsteemi, millest ühest väljub aktiivselt kuuma auru. Lõhedest väljuva auru temperatuuriks mõõdeti kuni 100°C. Kukruse aherainemäes esineb uuringute alusel muutumata aherainet (ca 7,9% kogu mäe mahust), mistõttu võib eeldada, et protsessid mäes jätkuvad ja seetõttu ei ole välistatud tulevikus ka mäe süttimine.

5. KSH I etapi aruandes on esitatud põhjendused, miks loobuti võimalikust alternatiivist 3 käsitlemisest. Kuna puudub teadmine, kas üldse või kui suurel hulgal oleks võimalik mäes olevat materjali taaskasutada, siis sellest tingitult ei ole võimalik ka sellise alternatiivi mõjusid võrdväärselt teiste käsitletud alternatiividega hinnata. Isegi kui mäes olevat materjali ei saaks taaskasutada ja see tuleks kusagil ladestada, siis ka selles osas valitseb teadmatus. Tööprojekti ja KMH koostamisel toimusid läbirääkimised võimalike materjali vastuvõtjatega ja ei suudetud jõuda sellisele kokkuleppele, et kogu aherainemäkke ladestatud materjal oleks võimalik taaskasutada või ladestada.

Alternatiiv 1 puhul on äraveetavaks materjaliks väga reostunud materjal, mille kogus on hinnanguliselt 2000 m³, aga alternatiiv 3 puhul veetakse ära kogu mägi, s.o ca 790 000 m³. Ca 2000 m³ materjal on kõrge reostatuse määra tõttu ohtlik materjal, mille äraviimise ja ohutustamise vajadus tuleneb õigusaktide nõuetest. Seega alternatiiv 1 ja 3 äraveetava materjali mahu erinevus on väga suur ning ühtlasi omadused, mistõttu ei ole ka Teie poolt kirjas viidatud ohud ja probleemid kindlasti sarnased.

6. Kukruse aherainemägi on juba aastakümneid reostanud põhjavett ning halvendanud lähipiirkonna õhukvaliteeti ning seega ka kohalike elanike tervist ja elukeskkonda. Teostatud uuringud viitavad sellele, et reostamine jätkub veel pikka aega. Alternatiiv 1 rakendamine on seotud ehitusaegsete riskidega, kuid omab pikaajalises skaalas võrreldes 0 alternatiiviga positiivset mõju nii pinnasele, põhjaveele kui õhukvaliteedile, kuna ümberpaigutatav aherainemägi isoleeritakse väliskeskkonnast (veekindel põhi ja kattekiht). Alternatiiv 1 asukohas mäe korrastamise eelduseks on riskide eelhindamine, mis annab suunised hädaolukorra lahendamise kava väljatöötamiseks ehitustöödele eelnevalt. Kavas täpsustatakse Kukruse aherainemäe ümberpaigutamisel õnnetuse korral vajalikud meetmed tagamaks looduskeskkonna säästmine ja mõjutatavate elanike tervis ja turvalisus.

7. Kukruse aherainemäele on istutatud puid ja põõsaid, kuid üldiselt on mägi kaetud hõreda taimestikuga. Mäe kaguosas puud ja põõsad praktiliselt puuduvad. Haljastuse põhimõtted määratakse detailplaneeringu detailse lahenduse koostamise käigus, kuid etteruttavalt võib väita, et kui kattepinna koosseisus on võimalik kasutada reoveesette komposti, nagu tööprojektiga ette nähtud, siis kõigi eelduse kohaselt kattub ala pärast hüdrokülv kiiresti muruga. Tulemus jääb oluliselt parem ja püsivam võrreldes praegusega, kuna põlemis- ja

poolkoksistumisprotsesside lakkamisel ei tungi läbi kattepinnase taimestiku kasvu pidurdavaid gaasilisi ühendeid rääkimata põlevkiviõli kondenseerumisest mäe pinnale.

8. Kukruse kaevanduse nn laeplaadi varing on ebatõenäoline, sest altkaevandatud aladel on lagi juba alla varisenud, seda Maa-ameti avalikus kaardirakenduses kättesaadava reljeefimudeli alusel. Bentoniitmatt on täiendava meetmena nähtud aladel, kus võib võimalikuks pidada laevaringut tulevikus. Bentoniitmatt on ette nähtud paigaldada uue ladestu alla jäävate peastrekkide kohale ja mujale seni veel varisemata joonstruktuuride alale.

9. Vett kasutatakse ehitustööde käigus õhku paisatava tolmu tõrjeks. Keskkonnaamet kinnitas oma 22.12.2015 kirjas nr V 6-7/15/22257-6 „Kukruse A-kategooria jäätmeheidla korrastamise keskkonnamõju hindamise aruande heakskiitmine“ keskkonnanõuetena KMH aruande peatükis 8 esitatud leevendavad meetmed. Ehitustööde käigus tekkiva tolmu tekke ja leviku mõju vähendamise leevendusmeetmena on välja toodud, et kuivadel perioodidel tuleb tolmu tekke vähendamiseks niisutada juurdepääsuteid ja laadimisplatse ning et kui korrastamistööde käigus esineb tolmu teke, tuleb üle 5 m/s puhuva lääne- või edelatuule korral korrastamistööd peatada. Ümbertõstetava materjali, teede ja platside niisutamiseks vajaliku vee olemasolu tagamisega seotud küsimused lahendab ehituse töövõtja, millele võime viidata eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel (seletuskirjas).

10. Kuna puudub selgus, kas ja kui palju ümbertõstetavat aherainet on võimalik taaskasutada, siis saab planeeringu koostamisel etapil üksnes viidata potentsiaalsetele ettevõtetele, kellel võiks materjali taaskasutamiseks huvi olla. Konkreetseid kokkuleppeid ei ole praeguste andmete valguses võimalik sõlmida ning seetõttu selgubki see ehitustööde käigus. Juhul, kui materjali potentsiaalsest taaskasutajast tingitud põhjustel ei ole võimalik materjali taaskasutada, siis see ladestatakse eelistatult alternatiiv 1 asukohas (Rukki ja Nisu kinnistutel).

11. Alternatiiv 1 asukohas mäe korrastamise eelduseks on eriplaneeringu detailse lahenduse koostamise käigus koostatav riskide eelhindamine, mis annab suunised hädaolukorra lahendamise kava väljatöötamisele. Kavas täpsustatakse Kukruse aherainemäe ümberpaigutamisel õnnetuse korral vajalikud meetmed tagamaks looduskeskkonna säästmine ja mõjutatavate elanike tervis ja turvalisus. Hädaolukorra lahendamise kava kätkeb endast konkreetseid tegevusi ja vastutajaid (kriisiahel) põlengute ja suurõnnetuse tekkimisel tule leviku vältimiseks muuhulgas ka külgnevate riigimaantee ohutuse tagamiseks (sh liikluse ümbersuunamise võimalused tingituna Tallinn-Narva maantee sulgemisest). Kindlasti koostatakse vastav kava enne ehitustöödega alustamist, et tagada võimalike õnnetusjuhtumise esinemisel vajalikud ressursid ja teadmised.

Vastuseks Teie lõppsõnale võime öelda, et Kukruse aherainemäe keskkonnoahutuks muutmise edukus ei sõltu ehitustööde käigus selguvast materjali taaskasutamise võimalikkusest ja võimalustest. Nagu eespool öeldud, siis juhul, kui materjali ei õnnestu taaskasutada, siis ladestatakse see õhu- ja veekindlale alusele ning kaetakse samuti õhu- ja veekindla materjaliga, mistõttu võrreldes alternatiiviga 0 likvideeritakse mäe taassüttimise ja suurõnnetuse oht, kahjulike gaaside eraldumine ning pikaajalises perspektiivis paraneb ka põhjavee kvaliteet ja seisund.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Etti Kagarov

vallavanem